

Ouderenmis(be)handeling

Je ziet het pas als je het gelooft.

**VLAAMS MELDPUNT
OUDERENMIS(BE)HANDELING
078 15 15 70**

Ouderenmis(be)handeling in de thuissituatie

INHOUD

---

1. Wat is ouderenmis(be)handeling?
2. Verschillende vormen en signalen
2. Risicofactoren
3. Slachtoffer – pleger –
hulpverlener/verzorgende
4. Vlaams Meldpunt
Ouderenmis(be)handeling

1. WAT IS OUDERENMIS(BE)HANDELING?

- Definitie

‘Onder mishandeling van een ouder persoon (iemand *vanaf 55 jaar*) verstaan we al *het handelen of nalaten van handelen* van al degenen die in een *persoonlijke en/of professionele relatie* met de oudere staan, waardoor de oudere persoon (*herhaaldelijk*) *lichamelijke en/of psychische en/of materiële schade* lijdt dan wel vermoedelijk zal lijden en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van *gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid*’ (COMIJS e.a. 1996, pag. 18)

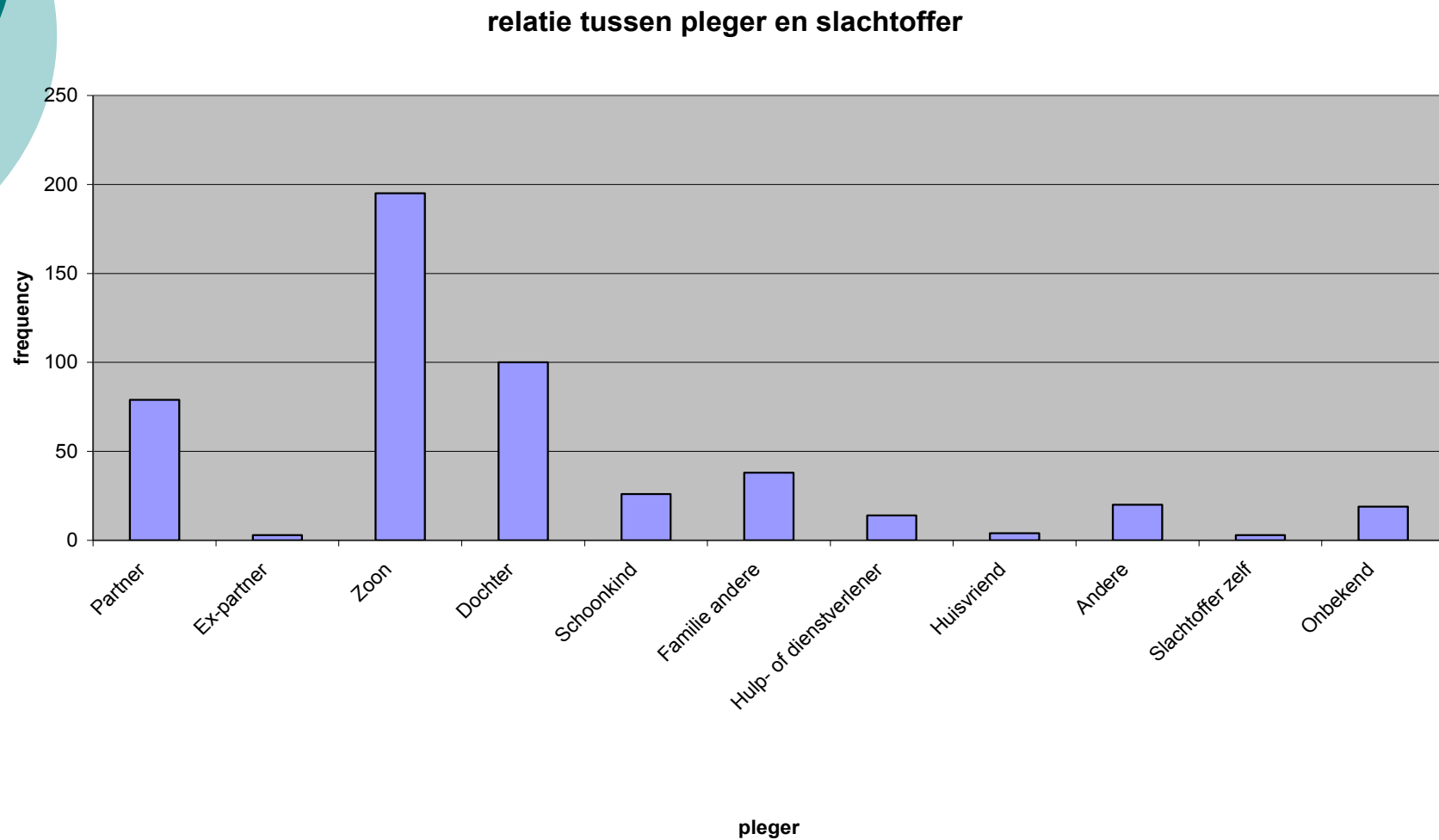

Definitie

- thuissituatie
- 55 jaar
- beleving van het slachtoffer
- vertrouwensband
- opzet is geen vereiste
- actief en/of passief
- éénmalig of herhaaldelijk
- afhankelijkheidsrelatie

Relatie slachtoffer - pleger

2. VORMEN VAN OUDERENMIS(BE)HANDELING

- Lichamelijke of fysieke mis(be)handeling
  - Psychische mis(be)handeling
  - Financieel of materieel misbruik
  - Seksueel misbruik
  - Verwaarlozing
  - Verzorging laat te wensen over
  - Schending van de rechten
- Multiple problem situatie

Lichamelijke mis(be)handeling

- Lichamelijke letsels bij de oudere
- Slaan, knijpen, duwen, trekken, vastgrijpen, ...

Signalen:

- Sporen van slagen: blauwe pekken, drukwonden,...
- Striemen op armen en benen
- Krabwonden, brandwonden,...
- ...

Psychische mis(be)handeling

- Vernederen, kleineren, verbaal geweld, emotioneel chanteren, isolatie, pesterijen,...
- Veroorzaakt gevoelens van angst, woede, onmacht, verdriet,...

Signalen:

- Neerslachtigheid, depressie, verlies van eigenwaarde, agitatie,...
- Oudere wordt niet in gesprek betrokken, nooit alleen gelaten met verzorger,...
- ...

Financieel misbruik

- Nadelige financiële en/of materiële gevolgen
- Verkoop huis, volmachten rekening, leningen,...

Signalen:

- Waardevolle spullen verdwijnen
- Oudere kan niets zelf betalen
- Kledij niet aangepast aan seizoen
- ...

Seksueel misbruik

- Ernstig grensoverschrijdend gedrag met geweld of dwang
- Aanranding, verkrachting, ongewenst blootstellen aan pornografie, zich moeten uitkleden, ...

Signalen:

- Onverklaarbare vaginale of anale bloedingen
- Zich ongevraagd uitkleden in het bijzijn van hulpverleners
- Schichtig gedrag bij aanrakingen

Verwaarlozing

- Behoeften noodzakelijk aan het bestaan worden onthouden (voedsel en medicatie, huisvesting,...)
- Opgelet! zelfverwaarlozing

Signalen

- De oudere draagt steeds dezelfde vuile kledij
- Er is geen eten in huis
- Onverzorgde wonden
- ...

Verzorging laat te wensen over

- Basisbehoeften wel voldaan
- Verzorging loopt niet zoals het 'zou moeten'
- Eigen waarden en normen

Signalen

- Luiers worden niet tijdig ververst
- Het eten is niet aangepast aan het dieet van de oudere
- De oudere wordt 's morgens niet tijdig uit bed gehaald

Schending van de rechten

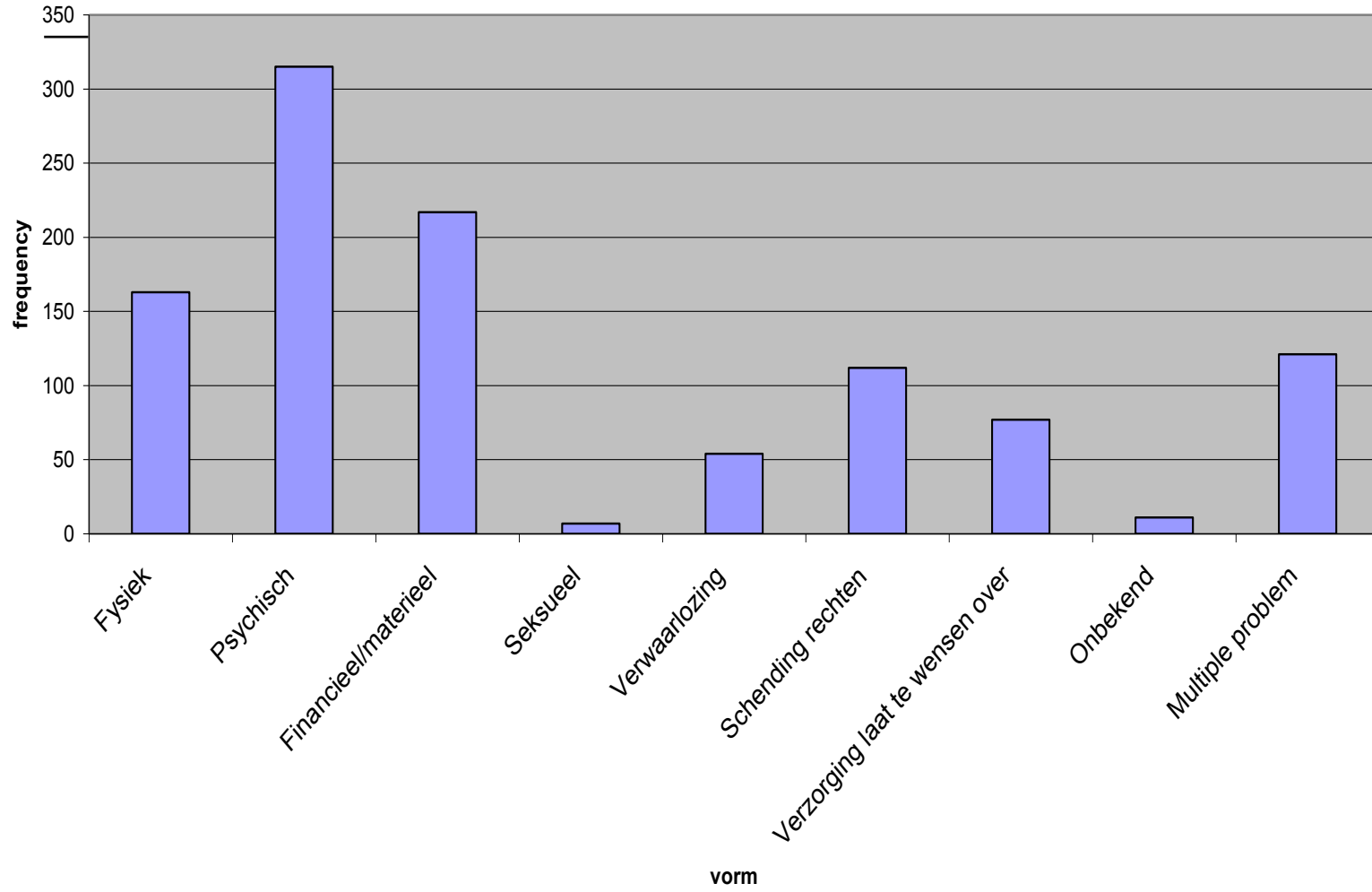
Rechten van oudere worden ingeperkt:
zelfbeschikking, privacy, vrijheid

Signalen:

- Verzorgende loopt ongevraagd en zonder kloppen de kamer van de oudere binnen
- Bezoek wordt weggestuurd en de oudere wordt verhinderd het huis te verlaten
- ongevraagd openen briefwisseling
- ...

mishandelingsvormen

Moeilijkheden bij het signaleren

- Verborgen problematiek
- Gevoeligheid voor signalen
- Gebrek aan kennis rond ouderenmis(be)handeling
- Zich afsluiten voor het bestaan van ouderenmis(be)handeling
- Grijs zone!

3. RISICOFACTOREN

- Afhankelijkheid van de oudere
- Sociaal isolement
- Machtsverschuiving
- Persoonlijk problemen pleger
- Geschiedenis van geweld

sonnet

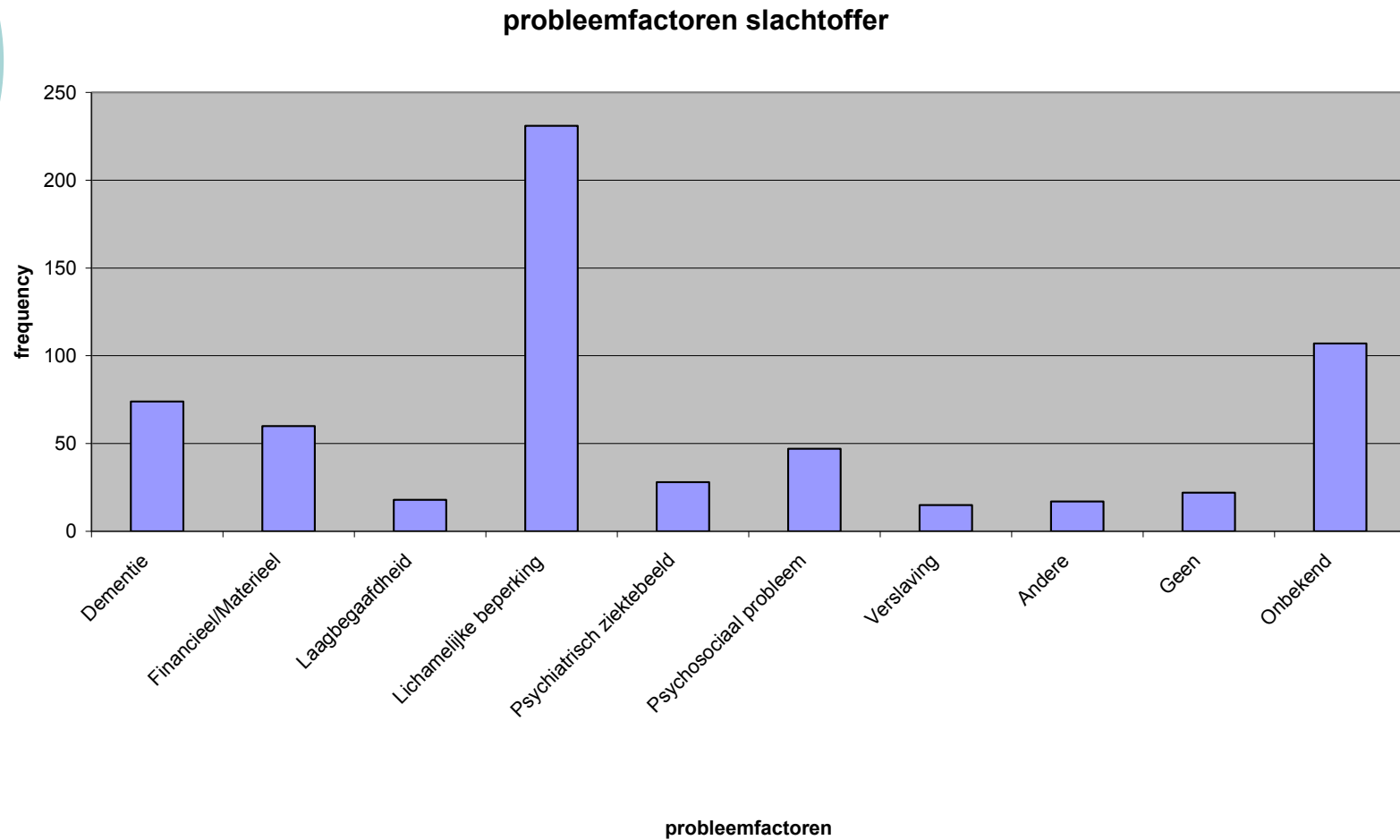
KLAPPEN

Ze gaf me als ik dwars lag billenkoek,
een tik als ik met speelgoed had gesmeten,
een oorvijs als ik knoeide met mijn eten,
steeds als ik stout was kreeg ik voor m' n
broek.

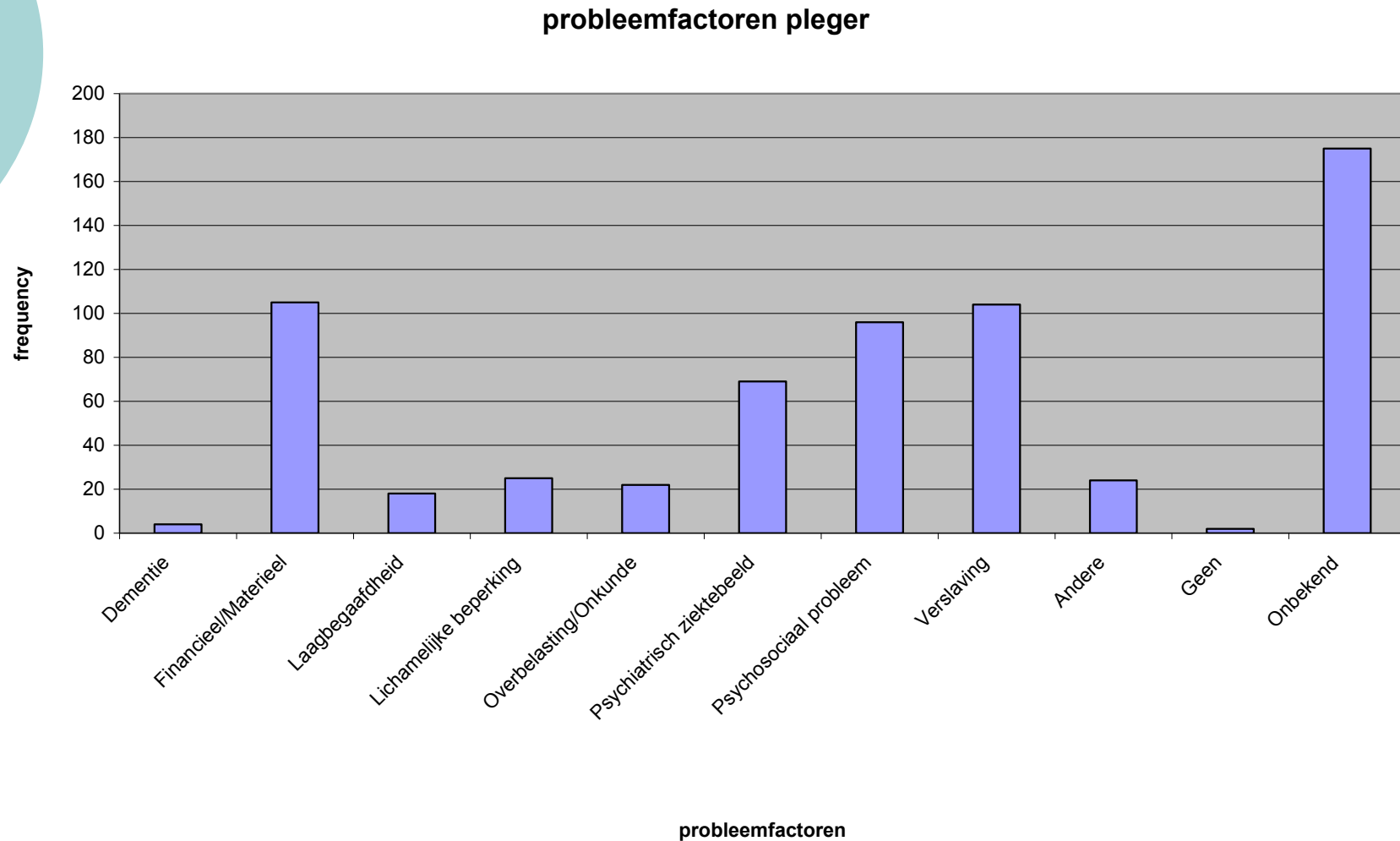
Maar nu ze oud is kan ze niet meer slaan
dus ma, nou is het mijn beurt, hier, pak aan !

Schrijver: [Aaike Jordans](#), 26-10-2005

Risicofactoren bij slachtoffer

Risicofactoren bij pleger

AANPAK VAN OUDERENMIS(BE)HANDELING

- Geen pasklare antwoorden!
- Belang van preventie
vb. thuiszorgdagboek
- Stappenplan

Stappenplan

- Stap 1: herkennen van signalen
- Stap 2: signalen scherp stellen
- Stap 3: vermoedens checken
- Stap 4: vermoedens bespreken in organisatie
- Stap 5: vragen aan slachtoffer en plegger of hulp gewenst is
- Stap 6: melden

Stap 1: herkennen van signalen

- Duurt meestal een tijdje
- Hoe meer mensen alert zijn
  - hoe sneller signalen opgemerkt worden
  - hoe sneller (= minder drastisch) kan ingegrepen worden

Stap 2: signalen scherp stellen

- Vermoeden → weten
- Twijfel!
  - Vertrouw op intuïtie
  - Gericht observeren en registreren
  - Gewetensonderzoek
  - Overleg met collega's of anderen

Stap 3: vermoedens checken

- Werkelijke bezorgdheid wordt ook zo ervaren
- Neutrale en open houding, niet beschuldigend
- Zowel bij slachtoffer als pleger
- Enkele aandachtspunten tov
  - a) slachtoffer
  - b) 'vermoedelijke' pleger

SLACHTOFFER – PLEGER- HULPVERLENER

Enkele aandachtspunten met
betrekking tot

- a. slachtoffer
- b. 'vermoedelijke' pleger
- c. hulpverlener

a. Het slachtoffer...

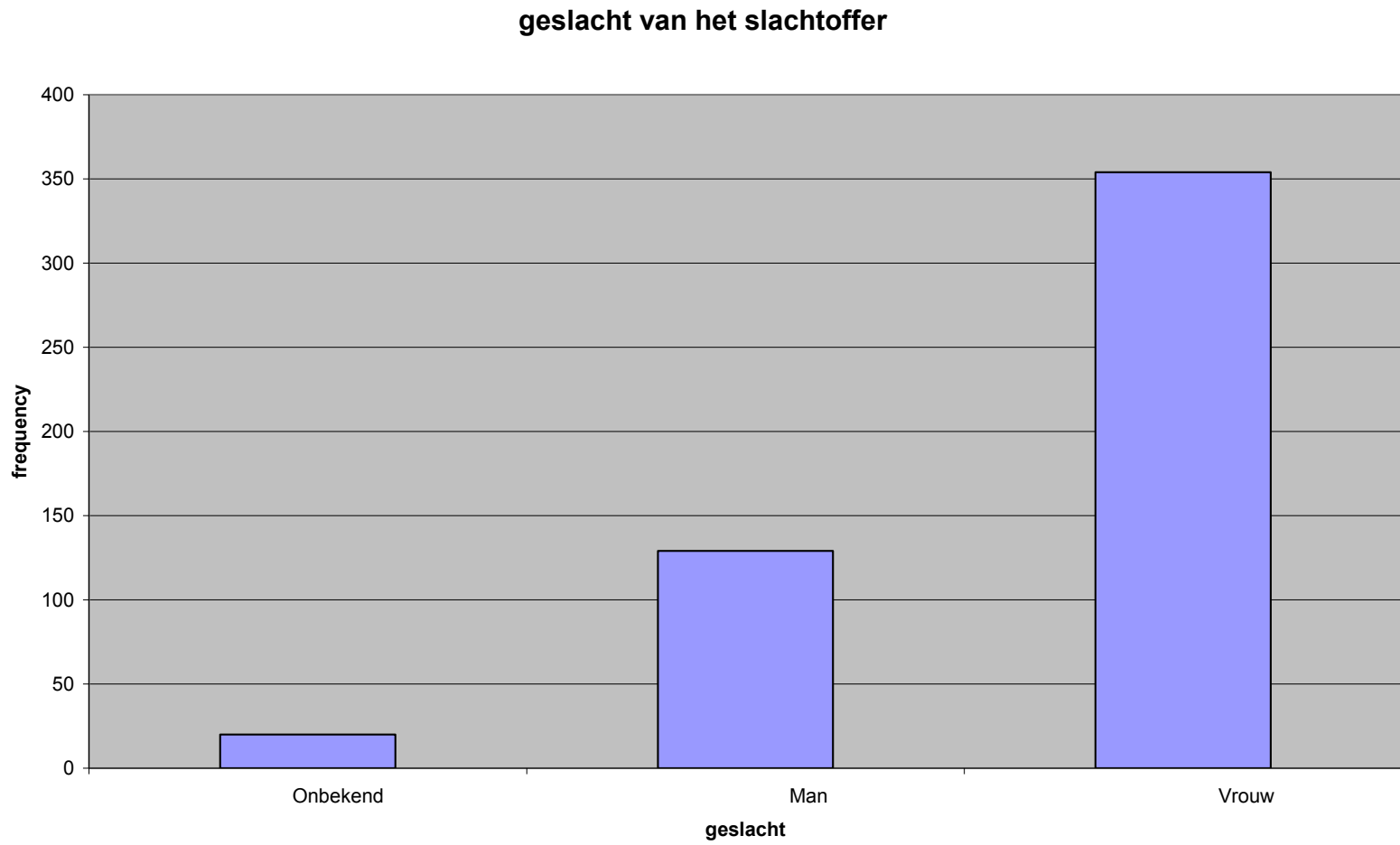
- Stelt vertrouwen in de hulpverlener
- Hulpverlener/verzorgende is contact met de buitenwereld
- Waarden en normen verschillen
- Schuldgevoelens

...wil soms niet dat er ingegrepen wordt

- Schaamtegevoelens
- Angst
- Loyaliteit tov pleger!
- Teleurstelling over vroegere hulpverlening
- koppigheid, wantrouwen tgv van ouderdomsziektes

b. De ‘vermoedelijke’ pleger

- Denk niet wit-zwart
- Heb oog voor de hele context
- Ontspoorde zorg
- Durf praten met de (vermoedelijke) pleger
- Benadruk de positieve aspecten

"Mijn moeder
haalt het bloed
onder m'n
nagels vandaan"

**huiselijk geweld
is niet normaal**

Bel 0900-0443322 (gratis gesprek)
Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld
Voor de provincies van Drenthe, Friesland, Groningen,
Leeuwarden, Overijssel, Zeeland en Zevenaar

www.huiselijkgeweld.nl

c. De hulpverlener/verzorgende

- Eigen waarden en normen
- Loyaliteit tov familie primeert
- Geen valse beloften
- Observeer en rapporteer wat je ziet (niet wat je denkt of vermoedt)
- Durf de situatie bespreken met je team, blijf er niet alleen mee zitten!

Grenzen van de hulpverlening

- Recht op zelfbeschikking versus recht op bescherming en veiligheid?
- Zekerheid van misbehandeling versus onzekerheid van verandering in de situatie
- Veiligheid voor het slachtoffer maar ook voor jezelf!

Enkele handvaten

- Bezorgdheid uiten $\neq$ beschuldigen
- Eerst slachtoffer aanspreken
- Niet overhaast te werk gaan, vertrouwen primeert

Stap 4: vermoedens bespreken in organisatie

- 'Need to know', not 'nice to know'
- gedeeld beroepsgeheim

Stap 5: vragen aan slachtoffer en pleger of hulp gewenst is

- Ja → welke zijn de mogelijkheden?
- Nee (nog niet) → respecteren, maar ook aanklappend werken
- Alle verdere stappen met de betrokkenen bespreken

Stap 6: melden

---

bij Vlaams Meldpunt

1. samen strategie bepalen
2. info uit concrete situaties
3. registratie

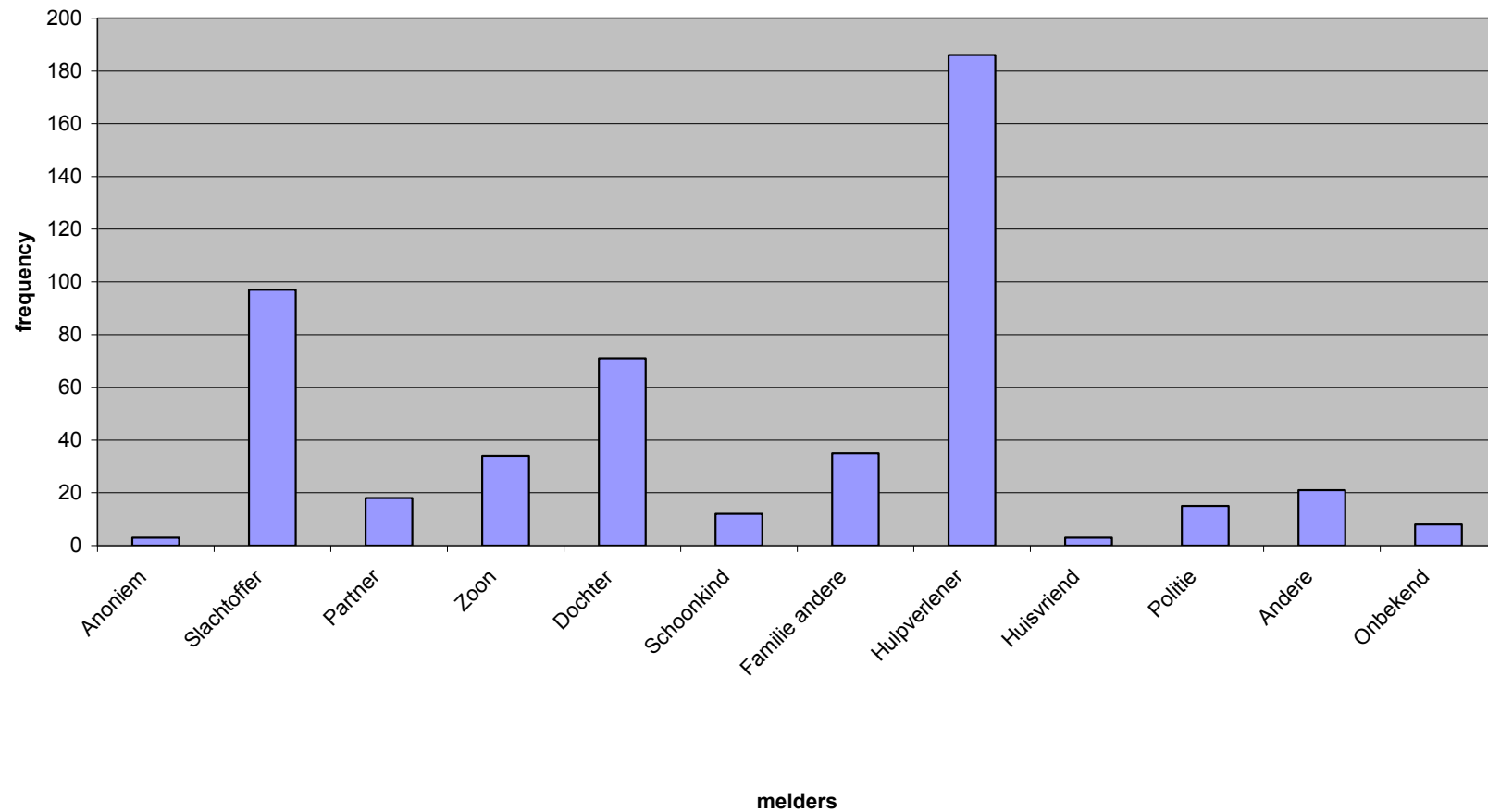
Vlaams Meldpunt OMB

- **078/ 15.15.70.**
- Meldingen uit **Vlaanderen en Brussel**
- Ca. 500 per jaar!
- Informatie en advies – ook anoniem
- Voor brede publiek

Wie zijn de melders?

wie zijn de melders

Vragen?

Bedankt voor jullie aandacht!

Contactgegevens

Vlaams Meldpunt
Ouderenmis(be)handeling

Grotenbergestraat 24-26

9620 Zottegem

078/15 15 70

meldpuntomb@skynet.be

www.meldpuntouderenmisbehandeling.be

VLAAMS MELDPUNT
OUDERENMIS(BE)HANDELING
078 15 15 70